

Jövős irányelvek

Ahhoz, hogy az elért eredmények, a közeli és távoli jövőt jelölő adatok tömegében helyesen tájékozódjunk, az RKP XI. kongresszusa irányelvtervezetét a múlt, a jelen és jövő dialektikus összefüggésében kell szemlélünk. A jelen számokban kifejezett tükörképe csak a tegnap tényeivel való összevetésben és a jövőre utaló távlatokkal összefüggésben lesz igazán meggyőző. Ez a dialektikus szemlélet lehetővé teszi, hogy a tények tengerében vörös fonálként végighúzódó tudományos, tudatos gazdaságfejlesztési politikát megértsük. Így válik világossá, hogy az öt éves tervek a nagy műnek egybeilleszkedő láncszemei, kézzelfoghatóvá válik az, ahogyan lépésről lépésre haladunk előre az egyoldalúan és gyengén fejlett gazdaságtól egy sokoldalúan fejlett korszerű nemzetgazdaság megteremtésének útján.

Pártunk gazdaságfejlesztési politikájára legjellemzőbb a korszerűség, ami több vonásban jut kifejezésre:

— Gazdaságfejlesztési programunk a tudomány és technika fejlődésén és fejlesztésén alapul — ez korunk tipikus vonása.

— E program gyors és kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődést biztosít; e gyors ütemű fejlesztés a záloga annak, hogy csökkentjük a bennünket és a fejlett országokat elválasztó különbségeket; ez a felzárkózási törekvés ugyan-csak korunk jellemző vonása.

— A célkitűzések megvalósítása növeli hazánk szerepét és részvételét a világkereskedelemben és a nemzetközi munkamegosztásban.

— A célkitűzések, feladatok nem öncélúak, hanem értünk, az emberekért, a mi jövőnkért történnek. Korszerű, civilizált életet csak a megfelelő anyagi feltételek biztosítják.

A XI. kongresszus irányelvei a fő hangsúlyt — jogosan — az ország termelőerőinek gyors és sokoldalú fejlesztésére helyezik. Ennek a növekedésnek két fő összetevője van: egy mennyiségi és egy minőségi. Mindkettő nagyarányú.

A mennyiségi fejlődés feltétele a lenyűgöző méretekben bővülő szocialista újratermelés, amelynek megvalósításához az irányelvtervezet 920—960 milliárd lej beruházási programot irányoz elő; ez 360—400 milliárd lejjel nagyobb, mint a jelenlegi öt éves terv előirányzata, és több, mint az utolsó húsz év beruházása együttvéve. Ennek a beruházási programnak a valóra váltásaként hazánk gazdasági térképén 2700 új termelőkapacitás rajzolódik ki. Ezek ésszerű területi elosztása lehetővé teszi, hogy 1980-ban országunk minden megyéjében az ipari termelés értéke elérje a 10 milliárd lejt. Hogy ez mit jelent, akkor értjük meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy míg 1970-ben csupán 9 megye érte el ezt a szintet, 1975-ben az ország 38 megyéje közül már 21 megye termelése lesz 10 milliárd lej értékű.

Az ország termelőerőinek gyors ütemű és nagyarányú fejlődését mindennek előtt az ipari termelés növelésével és korszerűsítésével szándékozunk biztosítani. Ezen belül pedig a leggyorsabban a termelőeszközöket gyártó iparágakat fejlesztjük. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek kidomborítására hadd idézzünk néhány számadatot: 1938-ban az ipar a tőkés-földesúri Románia gazdaságában a társadalmi összterméknek csak 39%-át, a nemzeti jövedelemnek csak 36,6%-át adta, s az aktív lakosságnak mindössze 8%-át foglalkoztatta. 1973-ban viszont iparunk termelése huszonhatszázszor haladta meg az 1938-as összértéket, és mindössze 12 napra volt szükség ahhoz, hogy az 1938. évinek megfelelő ipari teljesítményt előállítsa. Mivel 1990-ig az ipari termelés 6,5—7,5-szer lesz nagyobb, mint 1970-ben, az 1938-as év termelését az 1990-es esztendő ipara mindössze két nap alatt fogja előállítani.

A nehézipar lendületes fejlődésének eredményeként az egy főre jutó acéltermelés 1980-ban eléri az évi 800 kg-ot. Hogy ez mit jelent, akkor derül ki, ha figyelembe vesszük, hogy 1938-ban az egy főre jutó acéltermelés mindössze 18,2 kg volt, 1970-ben már 325, 1975-ben pedig 500 kg-ra emelkedik. Már az 1980-as évi 800 kg-os egy főre jutó acéltermeléssel előreláthatólag túlhaladunk olyan államokat, mint Olaszország, Franciaország és a Németország Szövetségi Köztársaság, 1990-ben pedig, mivel a román acéltermelés eléri az évi 25—27 millió tonnát, és az ország lakossága az előrejelzések szerint kb. 25 millió főre emelkedik, az

egy főre jutó acéltermelés meghaladja az 1000 kg-ot is. Márpedig, mint ismeretes, az egy főre jutó acéltermelést a szakemberek egy ország gazdasági potenciáljának legjellemzőbb mutatójaként szokták emlegetni. De az acéltermelésnek nemcsak volumene, hanem szerkezete is lényegesen megváltozik majd, mert míg 1970-ben acéltermelésünk több mint 90%-a nem ötvözött vagy gyengén ötvözött acélfajtákból állt, 1980-ban már az ötvözött acélfajták az acéltermelésnek több mint felét adják.

A XI. pártkongresszus irányelvtervezte azonban nemcsak a vaskohászat, hanem a színesfémipar fejlesztésére is nagy súlyt helyez. Az alumínium, réz termelésének jelentős növelése mellett a kadmium, szelénium, bizmut, titán, cirkónium vagy az uránérc feldolgozása is számottevően fog fejlődni.

A nehéziparon belül a gépgyártóipar fejlődése a legnagyobb: termelése 1976 és 1980 között 2,5-szeresére, az elektronika termelése 2,2—2,5-szeresére, a finommechanika és optika teljesítménye 2,5—3-szorosára nő. Ennek eredményeképpen 1980-ban az elektronika az egész gépgyártás 20%-át szolgáltatja. Ez a magas részarány lehetővé teszi majd, hogy kevesebb anyagot és több „szürkeállományt” igénylő berendezéseket gyártsunk, kevesebb anyagot és több intelligenciát exportáljunk. Egyébként 1980-ban az ipari össztermelés 50%-át a gépgyártó- és vegyipar termelése alkotja majd. Közismert, hogy éppen e kettő korunk két legdinamikusabb iparága. A távlati prognózis szerint a két iparág részesedése az 1990-es ipari össztermelésben kb. 60%-kal emelkedik majd.

Ilyen nagyarányú iparosítás csak az energiatermelés megfelelő fejlesztése és tökéletesítése alapján lehetséges. Pártunk XI. kongresszusának irányelvtervezte szerint 1980-ban az ország villamosenergia-termelése eléri a 75—80 milliárd kWó-t, ami 2,2-szer lesz nagyobb, mint az 1970-es évé. A villamosenergia-termelés korszerűsítését jelzi az a tény, hogy 1980-ban az áram 44%-át széntüzelésű erőművekben fogjuk előállítani, biztosítva ily módon a kőolaj és földgáz vegyipari feldolgozását, ésszerűbb hasznosítását. A távlati elképzelés szerint 1990-ben az ország villamosenergia-termelése 130—140 milliárd kWó-ra emelkedik majd, s ennek 60%-át széntüzelésű hő- és vízerőművekben állítják majd elő, 20%-át pedig már az atomerőművek szolgáltatják.

Mind az 1976—1980-as, mind az 1980—1990-es évek feladatainak valóra váltása csak az egész gazdasági tevékenység korszerűsítésével oldható meg. „Szem előtt kell tartanunk — mondotta Nicolae Ceausescu elvtárs —, hogy a következő öt éves tervnek biztosítania kell egész iparunk gyökeres, korszerű alapokon való átalakítását, egész gazdasági tevékenységünk minőségi és műszaki színvonalának emelését. Ez a következő öt éves terv központi kérdése! Ettől függ nemcsak a következő öt év célkitűzéseinek megvalósítása, hanem az előfeltételek biztosítása is az 1990-ig terjedő prognózis és — mint joggal mondták itt — az 1990 utáni prognózis eredményes valóra váltásához.”

Az ipar korszerűsítésére történő erőfeszítések érthetőbbé válnak, ha tudjuk, hogy míg az 1971—1975-ös tervidőszakban az új termékek részaránya 40%, addig az 1976—1980-as tervidőszakban ez az arány 45%-ra emelkedik, ami gyakorlatilag annyit jelent, hogy az 1980-as év ipari termelésének a fele olyan termékekből fog állani, amelyeket 1975-ben még nem gyártottunk.

Hogy mennyire égető követelmény a korszerűsítés, az világossá válik abból az összefüggésből, hogy míg 1970-ben az ipari termelékenység 1%-os növelése 2,7 milliárd lej többletet jelentett a nemzetgazdaságnak, 1980-ban már kb. 9 milliárdot eredményez.

A korszerűsítésre való törekvés nagy hangsúlyt helyez az anyagi természetű költségek csökkentésére; ez a biztosítéka annak, hogy a nemzeti jövedelem gyorsabban növekedjék, mint a társadalmi össztermék. Ennek értelmében míg jelenleg az iparban az anyagi természetű költségek 1%-kal való csökkentése 12,2 milliárd lejt, a következő öt éves tervben pedig már 21 milliárd lejt jelent. Mivel tehát az előrejelzések szerint 1990-ben a társadalmi össztermékből az anyagi természetű költségek 50%-ra csökkennek, a jelenlegi színvonalhoz képest 5%-kal apadnak; csupán ezen az úton a következő öt évben több mint 100 milliárd lejjel növekszik hazánk nemzeti jövedelme.

A korszerű gazdaság kiépítésében a mezőgazdaságra — mint a nemzetgazdaság egyik fontos ágára — szintén jelentős mennyiségi és minőségi feladatok várnak. A belterjes és hatékony mezőgazdasági termelésre való áttérés meggyorsítását tűzi ki a XI. pártkongresszus irányelvtervezte. A korszerűség főleg a mezőgazdasági termelés kemizálásában és az öntözéses gazdálkodás gyors kiterjesztésében ölt testet. E két vonatkozásban ugrásszerű fejlődés várható. Míg 1973-ban az egy hektárra jutó műtrágyamennyiség (hatóanyagban számolva) 69 kg volt,

1980-ban 250—280 kg-ra, 1990-ben pedig 300—325 kg-ra emelkedik. Az elkövetkezendő időszakban nagymértékben kiterjesztik majd az öntözéses területet is. A távlati prognózis szerint 1990-ben 5 millió hektárt ér el az öntözött terület (gyakorlatilag az egész gazdaságosan öntözhető föld), és ebből 1980-ig 3 millió hektáron biztosítják az öntözéses gazdálkodást. Ez a gyarapodó műszaki-anyagi alap olyan átlaghozamok elérését teszi lehetővé, amely lényegesen megközelíti majd a fejlett mezőgazdaságú országok színvonalát.

Megnövekedett mennyiségi és minőségi követelményeink valóra váltásához ésszerű munkaerő-politikára lesz szükségünk. Bár a termelés növelését mindenképp az élő munka termelékenységének emelésével biztosítjuk (tehát az élő munkát gépi munkával fogjuk pótolni), ennek ellenére a XI. pártkongresszus irányelvétervezetében a kitűzött célok eléréséhez kb. 1,2 millió új munkaerőre lesz szükség. Becslések szerint az új munkaerő 2,2%-a a lakosság természetes szaporulatából, 15,8%-a a háztartásban dolgozó nők köréből, 77%-a pedig a mezőgazdaságból fog származni. De mivel a korszerűsödő nemzetgazdaságnak nemcsak több, hanem képzetesebb munkaerőre is szüksége van, a következő ötéves tervben 1,8—2 millió személy szakképesítését irányozzák elő, ebből 1,5—1,7 millió szakmunkást és 250—300 ezer technikust, mestert, mérnököt kell képezni. A munkaerő-foglalkoztatásban lényeges szerkezeti eltolódások fognak beállni. Jelentősen megnő az iparban és a hozzá kapcsolódó ágakban foglalkoztatottak aránya, számottevően csökken viszont a mezőgazdaságban dolgozóké. 1948-ban még a mezőgazdaságban dolgozott a lakosság 74%-a, 1980-ban már csak 26,5%-a, 1990-ben pedig csupán 10—15%-a fog itt dolgozni. Jellemző, hogy az aktív lakosok közül 1980-ban a nem mezőgazdaságban dolgozók részaránya 73,5%-ra, 1990-ben pedig 88%-ra fog emelkedni, ami közel álló lesz a gazdaságilag fejlett országok lakosságstruktúrájához.

A korszerűsítés másik vetülete a városiasodás növekedésében jut kifejezésre. 1976—1980 között 60 új város jelenik meg hazánk térképén, 1980 és 1990 között pedig 300—400 újabb város. E gyorsuló ütemet jelzi az, hogy míg 1948-ban csupán 152 városunk volt, 1974-ben már 236. 1980-ban a terv szerint 316, 1990-ben pedig 600—700 város lesz hazánk térképén. Csupán 1980 és 1990 között több város alakul ki, mint az 1948—1980-as időszakban együttvéve! E nagyarányú városiasodás csak gyors ütemű lakásépítési programmal érhető el. Míg 1945—1974 között ország-szerte kb. 1,6 millió lakás épült, 1976 és 1990 között kb. 2,5—3 millió épül majd; ebből az 1976—1980-as tervidőszakban 815 ezer.

A fentiekben vázolt grandiózus program valóra váltása lehetővé teszi, hogy 1990-ig a nemzeti jövedelem az 1975. évinek 3,5—3,8-szeresére növekedjék, és ezzel 1990-ben az egy főre jutó nemzeti jövedelem 2500—3000 dollárra emelkedjék, ami erősen megközelíti a gazdaságilag fejlett államok szintjét.

A gyorsan fejlődő termelés, a növekvő munkatermelékenység lehetővé teszi majd, hogy a következő évtized végére a munkanapot 40—42 órára csökkentjük. Az ipar, a mezőgazdaság és a többi foglalkozási ág korszerűsítése megteremti a feltételeket ahhoz, hogy meggyorsuljon a város és falu, a fizikai és szellemi munka közötti lényeges különbségek eltűnése, hogy egy sokoldalúan fejlett és jólétben élő társadalom alakuljon ki hazánkban. Ennek a társadalomnak a kialakításáért folyó küzdelem korunk jellemző vonása. Ezért vállaljuk nyíltan, hogy pártunk programja realista, tudományos, haladó, jövőnket szolgálja.

Furdek Máttyás

Bretter Eliz ötvöstála

